

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ННІ «Академія мистецтв імені С. С. Прокоф'єва»
Кафедра музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

в. о. директор академії

Микола АНТОНЕНКО

11 лютого 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВОКАЛ»

освітній рівень Бакалавр

галузь знань 02 Культура і
мистецтво

спеціальність 025 Музичне
(спеціалізація) мистецтво

освітня програма 025 «Музичне
мистецтво. Вокал»

тип дисципліни Обов'язкова

Київ - 2022 рік

Розробник: Сафрончик Є. С. – заслужений артист України, старший викладач кафедри музичного мистецтва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри музичного мистецтва
Протокол № 18 від 11.02.2022 року

Завідувач кафедри мистецтв

Марченко В.В.

Погоджено:
Гарант освітньої програми

© ТНУ, 2022

1. Опис навчальної дисципліни Вокал «академічний»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, фах освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 37	02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
	025 «Музичне мистецтво»	
Модулів: 2	Вокал	Рік підготовки: 1-4
		Семестр: 1 - 8
Загальна кількість годин: 1110		Індивідуальні години: 354
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних- 4 год. самостійної роботи студента - 6 год.		Освітній ступінь «Бакалавр»
	Види контролю: академічний концерт -1-8 семестри; диференційований залік – 1,4,6 семестри; екзамен – 2,3,5,7 семестри; державний екзамен - 8 семестр	

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННІ «Академія мистецтв імені С. С. Прокоф'єва» кафедри музичного мистецтва, які безпосередньо проводять заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою dec_art@tnu.edu.ua.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: підготовка висококваліфікованих вокалістів у процесі систематичних занять з вокалу. Розширення музичного світогляду студентів шляхом практичного ознайомлення з провідними жанрами в вокальній музиці; розвиток образного мислення та художнього смаку; духовна підтримка та спрямування на професійно-творчий і особистісний розвиток, на готовність до самоорганізації та самовдосконалення.

Завдання навчальної дисципліни:

формування у студентів вокально-технічних та виконавсько-творчих навичок на основі принципів вокальної методології;
засвоєння основ методики формування, розвитку і охорони співацького голосу;
практичне засвоєння методики роботи над музичними творами;
оволодіння цілісними уявленнями про самостійне опанування музичного матеріалу;
всебічний розвиток творчих здібностей та розкриття виконавського та викладацького потенціалу студентів.

Студент повинен **знати:**

- будову голосового апарату;
- основи співоного дихання;
- значення та практичне застосування резонаторів у процесі звукоутворення і фонації;
- основні принципи звуковедення;
- основні методичні принципи роботи над музичними творами;
- специфіку вокально-виконавської та викладацької діяльності.

Студент повинен **вміти:**

- використовувати прийоми звукоутворення та звуковедення на основі співочого дихання;
- вірно інтонувати;
- аналізувати вокальні твори: визначати жанр, музичну форму, характер твору, засоби музичної виразності тощо;
- добирати вокальний репертуар;
- виявляти професійні, креативні, творчі підходи у виконавській та викладацькій діяльності.

В робочій навчальній програмі з навчальної дисципліни «Вокал» враховані такі особливості організації навчального процесу та норми опрацювання навчального матеріалу, як програмні вимоги у поєднанні з підбором навчального вокального репертуару з урахуванням вокально-виконавських та музичних здібностей і естетичних уподобань, критерії оцінювання тощо.

3. Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Сольфеджіо, Гармонія, Ритміка, Основи акторської майстерності, Історія української музики, Історія зарубіжної музики,	Навчально-виконавська практика, методика викладання вокалу

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності

ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН 7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	ПРН 5	ПРН 7	ПРН 3	ПРН 17
ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ПРН 5	ПРН 7	ПРН 3	ПРН 17
ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями..	ПРН 5	ПРН 7	ПРН 3	ПРН 17
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 5	ПРН 12	ПРН 3	ПРН 17
СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.	ПРН 5	ПРН 12	ПРН 3	ПРН 17
СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.	ПРН 5	ПРН 12	ПРН 3	ПРН 17
СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.	ПРН 5	ПРН 12	ПРН 3	ПРН 17

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Наукові основи вокального мистецтва

Змістовий модуль 1 Основні завдання і загальна спрямованість занять з навчальної дисципліни «Вокальний клас». Основні компоненти вокально-технічної підготовки студентів у процесі навчання. Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас».

- Тема 1. Ознайомлення з будовою голосового апарату.
- Тема 2. Формування правильної співацької постави.
- Тема 3. М'язові відчуття під час співу на дихальній опорі.
- Тема 4. Відпрацювання співацького вдиху та видиху.
- 5. Тема 5. Діафрагма, її розташування та устрій.

Змістовий модуль 2. Формування основ співацького дихання.

- Тема 6. Ознайомлення з основними типами дихання.
- Тема 7. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного (косто-абдомінального, грудно-діафрагматичного) типу дихання – найоптимальнішого типу дихання у процесі фонації.
- Тема 8. Формування самоорганізації співацького дихання.
- Тема 9. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху.
- Тема 10. Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху

в процесі співу.

Модуль II

Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку

Змістовий модуль 3. Характеристика основних принципів та методів вокального навчання. Формування вокальних та художньо-виконавських навичок.

Тема 11. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату.

Тема 12. Ознайомлення з видами атаки співацького звуку. Формування м'якої атаки співацького звуку.

Тема 13. Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (зуби, губи, язик та щелепи).

Тема 14. Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків.

Тема 15. Роль мімічної мускулатури в процесі фонації.

Змістовий модуль 4 Формування навичок вокального звуковедення.

Тема 16. Оволодіння навичками орфографії та орфоепії в естрадній манері співу.

Тема 17. Формування навичок співу на legato. Кантілена як основа академічного вокального мистецтва.

Тема 18. Удосконалення навичок співацького дихання.

Тема 19. Розуміння специфіки формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфографії та орфоепії в академічній манері співу.

Тема 20. Робота над художнім образом вокального твору та відображенням його емоційного змісту.

6. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Денна форма		
	Всього	у тому числі	
		інд.	Сам.
МОДУЛЬ 1			
Змістовий модуль 1			
Тема 1	56	24	32
Тема 2	56	24	32
Тема 3	56	24	32
Тема 4.	56	24	32
Тема 5	56	24	32
Всього за змістовим модулем 1	280	120	160
Змістовий модуль 2			
Тема 6.	54	23	31
Тема 7	54	23	31
Тема 8	54	23	31
Тема 9	54	23	31
Тема 10	54	23	31
Всього за змістовим модулем 2	270	115	155
МОДУЛЬ 2			
Змістовий модуль 3			
Тема 11	56	24	32
Тема 12	56	24	32

Тема 13	56	24	32
Тема. 14	56	24	32
Тема. 15	56	24	32
Всього за змістовим модулем 3	280	120	160
Змістовий модуль 4.			
Тема 16	55	23	32
Тема 17	55	23	32
Тема 18	56	23	33
Тема 19	57	24	33
Тема 20	57	24	33
Всього за змістовим модулем 4	280	117	163
Усього	1110	472	638

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	
1.	Ознайомлення з будовою голосового апарату.	
2.	Формування правильної співацької постави.	
3.	М'язові відчуття під час співу на дихальній опорі.	
4.	Відпрацювання співацького вдиху та видиху.	
5.	Діафрагма, її розташування та устрій.	
6.	Ознайомлення з основними типами дихання.	
7.	Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного типу дихання – найоптимальнішого типу дихання у процесі фонації.	
8.	Формування самоорганізації співацького дихання.	
9.	Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху.	
10.	Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху в процесі співу.	
11.	Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату.	
12.	Ознайомлення з видами атаки співацького звуку. Формування м'якої атаки співацького звуку.	
13.	Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (зуби, губи, язик та щелепи).	
14.	Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків.	
15.	Роль мимічної мускулатури в процесі фонації.	
16.	Оволодіння навичками орфографії та орфоепії в естрадній манері співу.	
17.	Формування навичок співу на legato. Кантилена як основа академічного вокального мистецтва.	
18.	Удосконалення навичок співацького дихання.	
19.	Розуміння специфіки формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфографії та орфоепії в академічній манері співу.	
20.	Робота над художнім образом вокального твору та відображенням його емоційного змісту.	

8. Методи контролю

Підсумковими формами ⁷ контролю з дисципліни **Вокал**

(академічний) за професійним та творчим розвитком студентів освітнього ступеня «Бакалавр» є іспити у 2,3,5,7 семестрах, залік з оцінкою у 1,4,6 семестрах та державний екзамен наприкінці 8 семестру. Крім того, протягом кожного семестру (за винятком 1 семестру) студент освітнього ступеня «Бакалавр» мусить не менше одного разу виступити в академічному концерті з спеціально підготовленою програмою, що створює певну ритмічність сценічного досвіду та виступає своєрідним аналогом обов'язкового семінару.

Залікові та екзаменаційні вимоги

Орієнтовні залікові та іспитові програми з дисципліни Вокал (академічний) для студентів освітнього ступеня «Бакалавр»

1 курс, 1 семестр /залік/

3-5 вокалізів, 3 простих твори ; студент повинен опанувати початковими навичками звукоутворення в середньому регістрі)

курс, 2 семестр /екзамен/

4-6 вокалізів, 5 неважких творів - арії, романси та народні пісні; студент повинен вміти виконувати м'яку атаку, співати Legato,, стійко інтонувати і виразно виконувати свою навчальну програму.

курс, 3 семестр /екзамен/

4-6 вокалізів , 10 неважких творів - старовинні арії, романси та народні пісні.)

Триває тренаж вокально - технічних навичок . Інтенсивно опрацьовуються художньо - виконавські завдання , розширюється робочий діапазон в вокалізах і творах)

2 курс, 4 семестр /залік/

3 - 5 вокалізів, 7 творів - арії, романси та народні пісні. Розширюється робочий діапазон в вокалізах і творах ; кантілена, дикція , нюанси, звуковидобування по всьому діапазону

курс, 5 семестр /екзамен

4-5 вокалізів підвищеної складності; 4 арії вітчизняних і зарубіжних композиторів; 6-8 романсів ; 2 - 3 народні пісні. Ведеться робота над грамотним виконанням стаккато, групетто, форшлагами і мордентами. Освоюється філіровка звуку і фальцет.

3 курс, 6 семестр /залік/

Арії з опер, романси сучасних композиторів, пісні широкого вокального діапазону
Триває робота над розширенням діапазону на верхній ділянці діапазону на тон - два і тільки в розспівуванні!

курс, 7 семестр /екзамен/

- Старовинна арія - Каччини, Скарлатті, Бах, Перселл.

- Арія з опери - Верді, Гуно, Вагнер, Сметана.

- Арія з опери - Блійка, Чайковський, Рахманінов.

- Романс - Бізе, Леонкавалло, Гріг, Монюшко.

- Романс - Римський-Корсаков, Аренский, Кюї.

- Романс-пісня - Шостакович, Свиридов, Гаврилін.

- Народна пісня на рідній мові.

Студент повинен показати Legato, гарне дихання з опорою , правильне фразування, виразну дикцію, piano і forte.

Критерії 100-бальної шкали

**(у зіставленні з оцінкою ECTS та національною шкалою)
оцінювання виконання програми з дисципліни**

«Вокал»:

Оцінка ECTS	Бал	Іспит	Залік	Загальні параметри оцінки				
				Рівень складності програми	Інтерпретаторське мислення, розуміння стилю	Технічна майстерність	Артистизм	Стабільність виконання
A	100	В і д м і н н о	З А Р	Найвищий	Глибоке, зріле, індивідуальне	Блискуча, художньо завершена	Яскравий, органічний	Висока
	95			Найвищий, високий	Глибоке, зріле, індивідуальне	Відмінна	Органічний	Висока
	90			Найвищий, високий	Зріле, переконливе	Відмінна	Сформований	Висока
B	85	Д о б р е	А Х О В А н о	Високий	Переконливе, традиційне	Добра	Сформований	Достатня
C	80			Високий	Не завжди переконливе	Добра	Сформований	Достатня
	75			Високий, середній	Формальне, непереконливе	Добра	Невиразний або зовнішній	Достатня
D	70	З а д о в і л ь н о	А н о	Середній або завищений	Формальне, непереконливе	Недосконала	Невиразний або зовнішній	Часткова
	65			Середній	Непереконливе	Недосконала	Невиразний	Часткова
E	60	З а д о в і л ь н о	0	Середній	Фрагментарне	Недосконала	Невиявлений	Недостатня
FX	40	Незадов. з можливістю повтор,	Не зарах. з можливістю повтор,	Низький	Фрагментарне	Обмежена	Невиявлений	Недостатня
F	20	Незадов. з повтор, вивч. дис.-ни	Не зарах. з повтор, вивч. дис.-ни	Низький	Слабко сформоване	Обмежена	Відсутній	Недостатня

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю	не зараховано з

		повторного складання	можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни.
2. Нотна література.
3. Мистецтвознавча література з проблем фортепіанного виконавства.
4. Методична література з питань фортепіанної майстерності.
5. Аудіо- та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців.

10. Рекомендована література

Базова

1. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики / Л.Б. Дмитриев. - М., 1968. - 347 с.
2. Зданович А.П. Некоторые вопросы вокальной методики / А. П. Зданович. - М., 1965. - 148 с.
3. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. - Київ, 1985.-80 с.
4. Менабени А.Г. Методика обучения сольному пению / А.Г. Менабени. - М., 1987.-95 с.
5. Морозов В.П. Биофизические основы вокальной речи / В.П. Морозов. - Л., 1977.-232 с.
6. Овчаренко Н. Основы вокальной методики : науково-методичний посібник / Н. Овчаренко. - Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. - 116 с.
7. Педагогічний репертуар вокаліста. Ви. 1, Вин. 2. - К. : Мистецтво. - 1966, 1968.
8. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання») / Т.М. Пляченко. - Кіровоград : КДПУ, 2005. - 80 с.
9. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання», ОКР «спеціаліст») / Т.М. Пляченко. - Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. -30 с.
10. Пляченко Т.М. Постановка голосу: навчальна програма для студентів мистецького факультету педагогічного університету / Т.М. Пляченко. - Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. - 28 с.
11. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю.Є. Юцевич. - Київ, 1998. - 160 с.

Допоміжна

12. Абт Ф. Школа пения: избранные упражнения для низких голосов в сопровождении фортепиано / Ф. Абт. - М. : Музыка, 1985. - 31 с.
13. Барсов Ю. Вокально-исполнительские принципы М.И.Глинки / Ю. Барсов. -М., 1968.-66 с.
14. Вартанян И.А. Звук - Слух - Мозг / И.А. Вартанян. - Л., 1981. - 176 с.
15. Виардо П. Упражнения для женского голоса в сопровождении фортепиано / П. Виардо. - М. : Музыка, 1967. - 40 с. 10
16. Вілінська І. Вокалізи для середнього голосу: учб. репертуар / І. Вілінська.

- К. : Музична Україна, 1989.

17. Вилинская И. Вокализы для низкого голоса с фортепиано [для консерваторий и муз. училищ] / И. Вилинская. - К., 1962.
18. Вокализы зарубежных композиторов: для высокого голоса в сопровождении фортепиано / Сост. А. Мишутин. - М. : Музыка, 1989. - 50 с.
19. Вопросы вокальной педагогики. - М., 1984. - Вып. 7.-160 с.
20. Гарсиа М. Школа пения / М. Гарсиа. - М. : Госмузиздат, 1956. - Ч. I, II
21. Гембицкая Е.Я. Последовательность певческого обучения / Е. Я. Гембицкая, Д.А. Дышлевская // Известия АПН РСФСР,- М., 1960. - Вып. 110. - С. 85-104.
22. Гениуш А.Б. О совершенствовании методов обучения пению учителей музыки /А.Б. Гениуш // Совершенствование процесса профессиональной подготовки учителя музыки в условиях высшего педагогического образования : сб. науч. тр. - М. : МГЗПИ, 1982. - С.148 - 156.
23. Голубев Н В Советы молодым педагогам-вокалистам / Н В Голубев. - М., 1963.- 87 с.
24. Гонтаренко Н.Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства / Гонтаренко Н.Б. - Ростов н/Д: Феникс, 2006. - 155 с.
25. Добровольская П, Орлова Н. Что надо знать учителю о детском голосе / Н. Добровольская, Н. Орлова. - М., 1972. - 32 с.
26. Егорычева М П. Упражнения для развития вокальной техники / М. И. Егорычева. - К. : Музична Україна, 1980. - 117 с.
27. Емельянов В.В. Фонопедические упражнения : методическая разработка / В.В. Емельянов. - Кировоград, 1988. - 29 с.
28. Ермолаев В.Г. Руководство по фониатрии / В.Г. Ермолаев, П Ф Лебедев, В П Морозов. - М, 1970. - 270 с.
29. Жербіна Л.М. Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу / Л.М. Жербіна, Г.С. Шоліна // Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. - Київ, 1981. - С.25 - 32.
30. Заседателей Ф.Ф. Научные основы постановки голоса / Ф.Ф. Заседателей. - М., 1965.-255 с.
31. Зейдлер Г. Искусство пения / Г. Зейдлер. - М. : Музыка, 1987. - Ч. II - 23 с.
32. Избранные вокализы для высокого голоса в сопровождении фортепиано / составитель Г. Тиц. - М. : Музыка, 1977. - 39 с.
33. Кантарович В.С. Гигиена голоса / В.С. Кантарович. - М. : Музгиз, 1955. - 156 с.
34. Кочнева И.Вокальный словарь / И. Кочнева, А. Яковлева. [- 2-е изд.] - Л. : Музыка, 1988. - 70 с.
35. Люш Д. Развитие и сохранение певческого голоса / Д. Люш. - Киев, 1988. - 144 с.
36. Малинина Е. Вокальное воспитание детей / Е. Малинина. - Л., 1967. - 45 с.
37. Менабени А. Методы вокальной работы в школе / АГ. Менабени // Музыкальное воспитание в школе. - М, 1976. - Вып.И. - С. 86 - 94.
38. Назаренко И.К. Искусство пения / ПК. Назаренко. - М. : Музгиз, 1963. - 511с.
39. Огороднов Д. Основные принципы вокального воспитания / Д. Огороднов. - К. : Музична Україна, 1989. - 142 с.
41. Стулова ГН Дидактические основы обучения пению : учеб, пособие / Г. Стулова. - М, 1988. - 69 с.
42. Юссон Р. Певческий голос: исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса / Рауль Юссон. - М. : Музыка,